

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ι'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 21 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 476

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ·
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΣ. Προκήρυξη διαγωνισμού για άλφαβητάριο.
Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Οι κληρικοί στο θέατρο.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ο Ποιητής και ο Κριτικός (συνέ-
χεια).
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτική Έπιθεώρηση.
Γ. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ. Εικόνες.
Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Σημείωση.
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Τὸ Ζήτημά μας και ὁ Βενιζέλος.
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Δήλωση.
Α. STEINMETZ. Ἡ ἀναρχία.
Α. ΤΡΑΝΟΣ. Φιλελεύθερη φορολογία.
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ (*)

Στὴν πρώτη του προγραμματικὴ ἐγκύκλιο κή-
ρυξεν ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ὁμιλος πῶς, κοντὰ στὶς ἄλ-
λες ἐκπαιδευτικὰς ἀνάγκας ποὺ θέλει νὰ ὑπηρετή-
σει, θὰ κοιτάξει νὰ δοθοῦν στὰ Ἑλληνόπουλα καὶ
τὸ πρότυπο ἀλφαβητάριο καὶ τὰ πρότυπα διδαχτικὰ
βιβλία.

Τὰ παράπονα γιὰ τὰ σημερινὰ διδαχτικὰ βιβλία
εἶναι γενικά. Παιδαγωγοί, δασκάλοι, οἰκογενειάρχες
καὶ τὸ σιωπηλὸ μὰ φανερὸ μαρτύριο τῶν παιδικῶν
ψυχῶν, ποὺ παιδεύονται μὲ τὰ τωρινὰ βιβλία, δια-
λαλοῦν τὸ κακὸ ποὺ γίνεται.

Ἡ γλωσσικὴ πρόληψη, ἡ ἀμεθοδία, ἡ κερδο-

(*) Σημ. τοῦ Νουμά. Δημοσιεύτηκε στὸ προχθεσινὸ δελ-
τίο τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου. Ὁ διαγωνισμὸς γι' ἀλφαβητάριο
τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου εἶναι ὁ δεύτερος. Ὁ πρῶτος διαγωνι-
σμὸς γιὰ Ῥωμαϊκὸ ἀλφαβητάριο προκηρύχτηκε ἀπὸ τὸ
«Νουμά» στὰ 1905 (βλ. «Νουμά» ἀριθ. 129). Ἡ κρίση
δημοσιεύτηκε στὸν ἀριθ. 197 (1906) καὶ τὸ βραβεμένον
ἀλφαβητάριον τοῦ Γ. Καρατζᾶ, δασκάλου τῆς Πόλης, δημο-
σιεύτηκε στοὺς ἀριθ. 205, 206 καὶ 207 (1906) τοῦ «Νουμά».

σκοπία μολύνουν τὴ σπουδαιότερη τοῦ παιδιοῦ πνευ-
ματικὴ τροφή.

Οἱ ὥς τώρα ἐνέργειες τοῦ κράτους καμιά ἀπ' αὐτὰς τίς πληγὰς δὲ διορθώσανε. Ἡ γλωσσικὴ πρό-
ληψη καὶ ἡ ἀμεθοδία ἔμειναν, ὅπως καὶ πρὶν, ἡ
ἰδιωτικὴ κερδοσκοπία πέρασε στὰ ἔσοδα τοῦ Κρά-
τους.

Ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Ὁμιλος ξέρει, πῶς καὶ δη-
μοδιδάσκαλοι πολλοί, καλοσυνεῖδητοι, καὶ ἄλλοι,
ποὺ στοχάζονται πονετικά γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα,
ἔχουν μελετήσει καὶ τὰ ζητήματα τοῦ διδαχτικοῦ
βιβλίου καὶ θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν πολύτιμη ἐρ-
γασία γιὰ νὰ διορθωθεῖ τὸ κακόν.

Γι' αὐτό, ἂν καὶ στὴν ἀρχὴ φρονοῦσε πῶς τὸ
Ἀλφαβητάριο καὶ τὰ διδαχτικὰ βιβλία θὰ πρεπε νὰ
βγοῦν ἀπ' τὴν πράξη τοῦ Πρότυπου Σκολειοῦ, ἀπο-
φασίζει, ὥς ποὺ νὰ λειτουργήσῃ τὸ Σκολεῖόν του, νὰ
βοηθήσῃ γιὰ νὰ βγεῖ στὸ φῶς ὅ,τι καλὸ μπορεῖ νὰ
μᾶς δώσῃ ἡ δουλειὰ ἐκείνων, ποὺ ἔχουν μελετήσει
τὰ σχετικὰ ζητήματα.

Καὶ ἀρχίζοντας ἀπ' τὴν πρώτη ἀνάγνωση προ-
κηρύχνει διαγωνισμὸν γιὰ τὴ συγγραφὴ τοῦ καταλ-
ληλότερου γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα Ἀλφαβηταρίου.
Ὅσοι λοιπὸν θὰ θελήσουν νὰ γράψουν Ἀλφαβητά-
ριο γιὰ τὸ διαγωνισμὸν τοῦ Ὁμίλου πρέπει νὰχοῦν
ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς.

1) Τὸ Ἀλφαβητάριο πρέπει νὰχεῖ ὅλη τὴν ἀνα-
γνωστικὴ ὕλη τοῦ πρώτου χρόνου, δηλαδὴ τὸ δεύ-
τερό του μέρος νὰ τὸ ἀποτελοῦν παραμυθάκια καὶ
διηγηματάκια καὶ ποιηματάκια γιὰ παιδιά.

2) Πρέπει νὰ διδάσκεται σύγκαιρα διάδασμα
καὶ γράψιμο.

3) Ὁ καθένας ποὺ θὰ γράψῃ, εἶναι λεύτερος
νὰκολουθήσῃ ὅποιονδήποτε ἀπὸ τίς νεώτερες μέθο-
δους τῆς πρώτης ἀνάγνωσης θέλει, μὴ μπορεῖ ἀκόμα νὰ
προτείνει καὶ δική του. Μόνον ἡ μέθοδος τοῦ γραμμα-
τισμοῦ εἶναι ἀπαράδεκτη.

4) Τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου, ἀκόμη καὶ οἱ
μικρὲς φρασσοῦλες, ποὺ θὰ διαδίδονται ἀρχὴ ἀρχή,
πρέπει νὰχοῦν ἕνα νοήμα, ἐνότητα καὶ ἐνδιαφέρον
γιὰ τὰ παιδιά καὶ νὰ σχηματίζονται γρήγορα μι-
κρὰ διηγηματάκια.

5) Ἡ γλώσσα ποὺ θὰ διδάχτῃ ὅχι μόνον μὲ τὸ
Ἀλφαβητάριο παρὰ καὶ σ' ὅλο τὸ δημοτικὸν σχολεῖον
εἶναι ἡ κοινὴ ὁμιλουμένη. Κι' ἀπ' αὐτὴ πρέπει
νὰναι παρμένο ὅλο τὸ ὕλικο τοῦ βιβλίου. Κάθε εἶδος

χειραγωγήση τοῦ παιδιοῦ πρὸς κάποια καθαρισμένη ἢ διορθωμένη τάχα γλώσσα ἀποκλείεται, καθὼς καὶ τὰ διαλεχτικά στοιχεῖα. Τὸ μόνο διόρθωμα τῆς παιδικῆς γλώσσας, ποὺ ἔχει νὰ κάνει ἡ πρώτη γλωσσικὴ διδασκαλία, εἶναι νὰ διδάσκει τὴν πανελλήνια προφορὰ τῶν λέξεων ἀντὶς τὴ διαλεχτικὴ, δηλ. τὸ π'τάμ' θὰ μάθει τὸ παιδί νὰ τὸ λέει ποτάμι, τὸ σκ'λί, σκυλί, τὰ κ'τσὰ κουκιά. Τίποτε ἄλλο.

6) Τὰ χειρόγραφα πρέπει νὰ σταλθοῦν στὰ γραφεῖα τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου, ὁδὸς Λέκα 4 ὡς τὴν 31 τοῦ Δεκέμβριου 1912. Κάθε χειρόγραφο νὰ διακρίνεται μὲ κάποιο ρητὸ ἢ ἄλλο σημάδι, ποὺ νὰ ὑπάρχει καὶ στὸ σφραγισμένο φάκελλο μὲ τὸνομα τοῦ συγγραφέα.

7) Τὰ λυσιτελεῖα θὰ τὰ κρίνει ἐπιτροπὴ ἀπὸ εἰδικούς. Τὰ ὀνόματά τους θὰ δημοσιευτοῦν τὸ Γενάρη τοῦ 1913.

8) Στὸ συγγραφέα τοῦ βιβλίου, ποὺ θὰ βραβεύεται, θὰ δοθοῦν δρ. χίλιες (1000). Τὸ βιβλίο του θὰ τυπωθεῖ καλλιτεχνικὰ μὲ ἐξοδα τοῦ Ὁμίλου. Ὁ συγγραφέας θάχει ἀκόμα 50% ἀπὸ τὰ καθαὰ κέρδη ὅσο πουλιέται τὸ βιβλίο.

Ἀθήνα 1 τοῦ Μάρτιου 1912.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ (*)

Γ'.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

(Συνέχεια)

«Στὸ ἴδιο μέτρο, στὸν ἴδιο τόνο, μὰ μὲ διαφορετικὸ νόημα ξεπροβάλλει, μέσα στὴν ἴδια σειρά, τὸ ποίημα «ἡ Ἀπόκριση». Ἡ ἰδέα του κ' ἐδῶ ξεδιπλώνει τὶς δυὸ ἀντίμαχες ὕψεις τῆς ἱστορικῆς ζωῆς: παγανισμὸ καὶ χριστιανισμὸ. Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Κόσμος. Τὸ μουσικώτατο θέμα, ὁ ἀστέρευτος κοινὸς τόπος. (Στῆς κριτικῆς τῆς γλώσσας ὁ κοινὸς τόπος δὲν ἔχει πάντα τὸ κακὸ νόημα τοῦ συχνὰ πυκνὰ ἀναφερόμενου, γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἑλλειψὴ τῆς πρωτοτυπίας. Κοινὸς τόπος πρέπει νὰ ποῦμε τὰ γενικὰ θέματα ποὺ τρέφανε, τρέφουν καὶ θὰ τρέφουν τὴν ποίηση, παραλλάζοντας μόνο ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ τὰ μεταχειρίζεται τούτης ἢ ἐκείνης τῆς χώρας, τούτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ τὸ ποιητικὸ ἀργαστήρι, τοῦτος ἢ ἐκεῖνος ὁ ποιητής. «Ὅσο ζῇ καὶ ἡ ὁμορφιά μου, λέει τοῦ φεγγαριοῦ ἡ ἀχτίδα σ' ἕναν ποιητὴ ποὺ διστάζει νὰ τραγουδήσῃ τὸ χιλιότραγουδῆμένο φεγγάρι,

ὅσο κρατεῖ καὶ ἡ ὁμορφιά μου, τόσο θὰ κρατήσῃ καὶ τὸ τραγούδι σου». Καὶ τῆς ἱστορίας οἱ πηγές εἶναι σὰν τὶς φυσικὲς πηγές. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος. Ἡ ἀστέρευτη κοινοτοπία τῆς παγκόσμιας ποίησης, καὶ πὺ πολὺ καὶ μὲ ὅλο τὸ μάγεμα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ 19ου αἰῶνα. Στὸν αἰῶνα τοῦτο βλέπουμε νὰ τραγουδιέται καὶ σὲ κάθε του ὄψη ὁ κλασικὸς Ἑλληνισμός, μὲ τὰ στόματα τῶν πύθ μεγαλόφωνων ποιητῶν, ἀνεξάρτητ' ἀπὸ τὸν τόπο καὶ ἀπὸ τὴ φυλὴ, τόσο πύθ λαμπρά, ὅσο πύθ λυτρωμένος δείχνεται ὁ αἰῶνας ἀπὸ τὴν παθητικὴν ὑπακοὴν τοῦς λεγόμενους κλασικοὺς κανόνες. Μποροῦμε νὰ λέμε πῶς οἱ ρωμαντικοί, ἑξαφνα, ὠφελήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους πύθ πολὺ ἀπὸ τοὺς προκατόχους τοὺς κλασικιστὰς. Ἡ ἰδέα τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀνυψωμένη πύθ σὲ ἀνθρώπινη περιωπή, ἀρχίζει νὰ συγκινῇ καὶ τὴ νεοφύτρωτη ποίηση τῆς Ρωμισσύνης, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Εὐρωπαϊῶν ἰδέα γιὰ τὴν ποίησίν μας, κοσμοπολιτικὴ μαζὶ καὶ πατριωτικὴ, μὰ τόσο ἀξιώτερα ἐκφρασμένη, ὅσο περισσότερο εἶναι λυτρωμένοι οἱ νέοι Ἑλλήνες ποιητὰς ἀπὸ τὶς ἀλυσίδες τῆς σχολαστικῆς γλώσσας, ποὺ εἶχε καταντήσῃ σ' ἐμὰς ἐδῶ καὶ τὴν ποίηση μὴ κακὴ ρητορικὴ, μὴ, τὸ πολὺ πολὺ, καλοδαλμένη δημοσιογραφία. Ἡ Ἑλληνολατρεία, μὰ λυτρωμένη ἀπὸ τὸ δασκαλισμὸ, ποὺ τὴν ἔκαμε ἀφορμὴ ξεπεσμοῦ· φερμένη στὴ ζωὴ μὲ τῆς ζωῆς τὸ ἀπάνου ἀπ' ὅλα σύμβολο· τὴ δημοτικὴ γλώσσα. Κι ὁ ποιητὴς μῶς, στρώνοντας ἀπάνου στὰ σημάδια τοῦ χαριτωμένου Τερτζέτη δρόμο πύθ πλατὺ καὶ πύθ στέρεο, μαζὶ μὲ τὴν ἀπόφαση ποὺ παίρνει, νὰ τραγουδήσῃ μὲ τὴ δημοτικὴ γλώσσα κάθε του συγκίνηση, ἀπὸ τὶς ἀτομικώτερες ὡς τὶς φιλοσοφικώτερες, πρῶτος δίνει καὶ τὸ παράδειγμα, τονίζοντας τὸν «Ὑμνο τῆς Ἀθηνᾶς». Ἀπὸ τότε ἕνας κύκλος, ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικώτερους τοῦ ἔργου του, πλέκεται καὶ γιομίζει ἀπὸ τὴν ὁρμὴ πρὸς τὸ ξανάδομα, εἴτε ζωγραφικὸ, εἴτε στοχαστικὸ, τῆς ἀρχαίας ὁμορφιάς· τὸ βλέπουμε στὰ «Μᾶτια τῆς Ψυχῆς μου» μὲ τὴν «Ξενιτεμένη», μὲ τὴ «Νίκη», μὲ τοὺς «Τᾶφους τοῦ Κεραμικοῦ»· τὸ βλέπουμε σὲ πολλὰ κομμάτια τῶν «Ἰαμβῶν καὶ Ἀνάπαιστων», σὲ περισσὲς σελίδες τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», στὸν «Ἀσκραῖο» πρῶτ' ἀπ' ὅλα, σὲ ὠρισμένους λόγους τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου», στὶς ἐνθουσιαστικώτερες σελίδες τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιά», καὶ σὲ πολλὰς ἄλλες ποιητικὰς δοκιμὰς ἔξω ἀπὸ τοῦτες. Πρῶτη φορὰ στὴ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση ποὺ μιλεῖ μὲ τὸ στίχο, παρουσιάζεται ἡ ἐμπνευση ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικὸν κόσμον, σὲ τέτοιο τρόπο· ἔτσι ἀρχίζει νὰ συγκοινωνῇ καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ Μοῦσα σὲ ὅ,τι θέμα τούτη ἔχει νὰ δείξῃ λαχταριστότερο κ' ἐνθουσιαστικώτερο πρὸς μίμηση καὶ πρὸς ξανάδομα ἀπὸ τοὺς καιροὺς τῆς Ἀναγέννησης.

Μὰ ἡ «Ἀπόκριση», τὸ ποίημα τοῦτο τὸ κατηγορημένο, τὸ φερμένο γιὰ παράδειγμα ἔργου ξεροῦ καὶ ἀντιποιητικοῦ ἀπὸ μὴ πολὺ περίεργη κριτικὴ, παρουσιάζει κάποια ξεχωριστὴ σφραγίδα. Δὲ φανερώνει μόνο τὴν ἐξακολούθηση τῆς ἀρχαιολατρίσας πνοῆς, ταιριαστὰ καὶ παράλληλα μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴ κίνηση, μὰ ξεσκεπάζει στὸν προσεχτικὸ παρα-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 472, 473, 474 καὶ 475.